

"זְכוּרֹן מֵאִיר"

פרשת השבוע

והבור רק אין בו מים. (ל"ז – כ"ד). ודרשו רז"ל (שבת דף כב.) מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. יש לפרש על-דרך הרמז, הנה ידוע שמים הוא תורה וכמו שכתוב (ישעיה נ"ה – א') הוי כל צמא לכו למים ודרשו רז"ל על זה דקאי על התורה, וזהו "מים אין בו", פירוש, האדם שאין בו תורה "נחשים ועקרבים יש בו", פירוש, שאותו האדם עלול מאוד שיהיו בו כל המידות מגונות ונפסדות שדומים לנחשים ועקרבים, אבל התורה מכשרתו להיות צדיק וחסיד וכמו שאמרו באבות (פרק ו') ומכשרתו להיות צדיק וחסיד ישר ונאמן וכו'. (דברי אליהו).

*

*

*

[עפ"י "לקט שיחות מוסר" מאת מרן ראש הישיבה הג"ר אייזיק שר זצ"ל]

וישנאו אותו. אמרו חז"ל (מד"ר פד – יז) : "כשרצית, נתת בלבם לשנוא".
היתה זאת רק נטיה קלה של שנאה, אבל קנאה גוררת קנאה ושנאה גוררת שנאה עד להתנכלותם אליו להרגו, וגם כשירדו למצרים לשבור אוכל היו בטוחים שנאבד בעבדותו, כי הוחלט בדעתם שכך ראוי לו [ולכן מכרוהו לעבד].
ובזה היתה להם "בחירה", שלא להיגרר מגרעין שנאה שניטע בלבם למחשבה ודאית שאין עליה ערעור.
וכן עלינו להזהר בעצמנו שלא ניגרר ממחשבה והשקפה אודות מצבים מסוימים, מכח "מחשבה גוררת מחשבה" לאהוב את מי שאין לאהוב ולשנוא את מי שאין לשנוא, כי בדינו לבקר את מחשבותינו ולעצור בעד תהליך כזה.

*

*

*

[עפ"י "לקט שיחות מוסר" (ח"ב עמ' קל"ח והלאה) מאת מרן ראש הישיבה הג"ר אייזיק שר זצ"ל]

חנוכה

- א. יחודו של נס חנוכה, בא להורותנו שע"י מסירות-נפש (הן על שמירת המצוות, והן על שמירת קדושת-המקדש), ה' יתברך לא יעזבנו ולא יטשנו וישרה שכינתו בתוכנו. - וע"י השראת השכינה יהא לבבנו שלם עמו ללכת בכל דרכיו.
- ב. קדושת-המקדש בנויה ומושתתת לפי מידת יראת ה' הנמצאת בקרב ישראל המביאה לידי "מורא מקדש". - מלבד מצות מורא מקדש, עצם המציאות של יראה מן המקדש מביאה את קדושת-המקדש.
- ג. נס פח השמן, הראה והוכיח שזכו להשראת השכינה, ואת חיבתם לפניו יתברך.

- ד. ומאידך, לא רק חטאים גורמים לשכינה שתסתלק מישראל ח"ו, אלא כל שאין ישראל מוסרים נפשים על קדושת-המקדש ועבודת-המקדש, כבר יש בזה סיבה לסילוק השכינה, ואע"פ שעשו זאת כדי שיוכל לברוח למקום שבו יוכלו לשמור את המצוות.
- ה. מעשי-החשמונאים היו הידור בקיום מסירות נפש על קדושת ה' [וכפי אשר ינהג בן אשר אוהב את אביו, ע"י מסילת-ישרים פרק י"ח] כיון שבדרך הטבע לא היה בכוחם לנצח את היוונים, ולכן תיקנו חכמים בגדר ה"פרסומי ניסא" דינים מיוחדים למהדרין ולמהדרין מן המהדרין.
- ו. אע"פ שלא זכו החשמונאים שתימשך מלכותם (ע"י רמב"ן פ"י ויחי מט-י), אבל זכו ל"יד ושם" בבית ה' ובמקום-מקדשו, [כמו חנניה מישאל ועזריה], זכר גבורת-רוחם לא מש מהדורות הבאים, ועולמם הנצחי קיים לעד.

לקט הלכות - חנוכה

- א. בחנוכה אומרים "על הניסים" בתפלה (בברכת "מודים"), וגם במוספין של שבת וראש-חודש, ובברכת-המזון (בברכת הארץ).
- ב. אם שכח לומר "על הניסים", יחזור ויאמר כל שעדיין לא אמר שם ה' של חתימת הברכה, ואם אמר שם ה' של חתימת הברכה שוב אינו אומר. (ולא יאמר "למדני חוקיך").
- ג. יש אומרים שאם לא אמר "על הניסים" במקומו, יאמרנו בסוף התפלה (קודם) "יהיו לרצון" ובסוף ברכת-המזון (כשמגיע להרחמן. – וביום שחל בו ראש-חודש יקדים לומר "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה וכו', ד"תדיר" קודם).
- ד. בברכת "מעין שלוש" אין אומרים "על הניסים".
- ה. בגמרא נאמר שאפשר לומר "על הניסים" בברכת-המזון, ובפוסקים מבואר שנוהגים לומר "על הניסים" בברכת-המזון. (וכתב הרמ"א סי' תרצ"ה סי'ג לענין סעודת פורים שנמשכה עד הלילה שנוהגים לומר "על הניסים". וע"י ב"ח סי' תרפ"ב).
- ו. בסעודה שמרבים בה בחנוכה, נוהגין לומר זמירות ושבחות, ואז הוי "סעודת מצוה". וכתב המהרש"ל: שכל שעושה כדי ליתן שבח למקום או כדי לפרסם הנס או כדי לפרסם המצוה, הוי "סעודת מצוה". עוד כתב המהרש"ל: ראוי שהשמחה תהא מעורבת ובלולה בשמחת תורה, ואל תבטל מקביעותך.
- ז. אין מתענים בימי החנוכה וכן ביום שלפניהם, ואין גוזרים תענית-ציבור ביום שלאחריהם. חתן אינו מתענה [ובכ"ח בכסלו הוא בפלוגתא].
- ח. אין מספידים בימי החנוכה, וחכם בפניו מספידים. - ויום שלפניהם ושלאחריהם מותר.

נר חנוכה

- ט. נשים חייבות בנר חנוכה, שאף הן היו באותו הנס. ואשה נשואה יוצאת ע"י בעלה (אשתו כגופו). - נשים אינן עושות מלאכה בזמן שהנרות דולקים למצותם.
- י. כדאי להתנות שהשמן והפתילות שיישארן לאחר שיעור המצוה לא יהיו מוקצים למצוותם.
- יא. אם כבה הנר בתוך חצי שעה, אין צריך לחזור ולהדליקו, [ולדעת ה"ט"ז: אם כבה בערב-שבת, קודם שקיבל שבת, חייב לחזור ולהדליקו בלא ברכה], ומכל מקום ראוי להחמיר ולהדליקו (בלא ברכה), ובפרט בערב-שבת. (משנ"ב תרע"ג - כ"ז).
- יב. מותר להדליק מנר לנר, בנרות-חנוכה ובנרות-שבת, אבל על-ידי קיסם אסור. ונהגו בחנוכה לא להדליק מנר לנר, כיון שהנרות הנוספים הם הידור-מצוה - ועיקר המצוה נר אחד. (תרע"ד - א').

- יג.** מי שאינו בביתו, יוצא ידי-חובה אם אחד מבני-ביתו [או שלוחו] מדליק בביתו. ונוהגים שיכול להדליק במקום שמתארח בו ולברך [ויכוון שלא לצאת בהדלקה שבבית], אבל טוב יותר לשמוע הברכות מאחר, או להדליק מוקדם יותר.
- יד.** אם אין מדליקים בביתו, יקיים המצוה במקום שמתארח שם, ויוצא [מעיקר הדין] אם הוא שותף בנרו של בעל-הבית.
- טו.** אם יש לאורח פתח נפרד [לחדר שישי בן] לרשות-הרבים, חייב להדליק שם מפני החשד. [ועיין ביאור-הלכה].
- טז.** אם שני אנשים גרים בבית אחד, [ואין האחד אורח של השני], נחלקו הפוסקים אם יכולים לקיים המצוה יחד בנר משותף. - אם אוכל באקראי אצל חברו [אין לו דין "אכסנאי"], וחייב ללכת להדליק בביתו. (שו"ע ומשני"ב סי' תרע"ז).

ביאורו של האור-זרוע [בשם רבו] שנס פח השמן היה כיון שהיו עסוקים בחנוכת המזבח

כתב הרמ"א סי' תר"ע סעיף ב': ויש אומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות משום **דבאותן הימים היה חנוכת המזבח. וכו'.** ובמשנ"ב סק"ז כתב, ר"ל בכ"ה בכסליו כדאיתא במדרש דמלאכת המשכן נגמר בכ"ה בכסליו וכו', וגם שם בימי אנטיוכוס וכו' ועשו חנוכת הבית בשמונה ימים אלו בבית. **(עכ"ל המשנ"ב).**

ובדרכי-משה [השלם] כתב, וכתב מהר"א מפראג וז"ל אבל במרדכי הארוך כתב ובמגילת תענית אמרו שקבעו י"ט משום חנוכת המזבח וכן כתב או"ז וכ"מ במדרש רבתי פרשת בהעלותך והכא אומר שקבעו משום הנס וי"ל דמשום זה קבעוהו משתה ושמחה אבל להלל ולהודות קבעו משום נס וכ"מ מפירש"י עכ"ל. ואפשר [שלזה] נהגו במשתה ושמחה, ומצאתי בהגהת מנהגים סעודת חנוכה רשות ולכן נוהגים לומר מזמורים ולהרבות בו שבחות כדי שיהיה כסעודת מצוה כן השיב מוהר"ם עכ"ל. **(עכ"ל דרכ"מ).**

ובאו"ז ריש הלי חנוכה סי' שכ"א כתב, [וכו'], והא דנעשה נס שהיה דולק שמונה ימים פירש מורי רבינו יהודה ברי' יצחק משום שהיו טרודים כל ז' ימים בבנין המזבח ובכלי שרת וכו' וכו' שהיו טרודין להכין ולטהר כלי שרת ולעשות המזבח ולא יכלו ליקח שמן אחר ולכך נעשה נס בפך שמן ונתקיים שמונה ימים ולפיכך נקרא חנוכה על שם חנוכת המזבח שנסתר ובנאוהו, והיינו נמי דאמר"י במדרש למה נסמכה פרשת בהעלותך וכו'. **עכ"ל.**

דברי-חיזוק

איתא במס' ברכות (דף לב:): תנו רבנן, ארבעה דברים צריכין חיזוק אלו הן תורה ומעשים טובים תפילה ודרך ארץ. [וכו']. וכתב רש"י: צריכין חיזוק, שיתחזק אדם בהן תמיד בכל כחו.

כתב ב"נפש החיים" (שער ד' פי"ב) וז"ל, וכל-שכן חידושין אמיתים דאורייתא, המתחדשים ע"י האדם, אין ערוך לגודל נוראות נפלאות ענינם ופעולתם למעלה, שכל מלה ומלה פרטית המתחדשת מפי האדם, קודשא בריך הוא נשיק לה ומעטר לה, ונבנה ממנה עולם חדש בפני-עצמו, והן הן השמים החדשים והארץ החדשה שאמר הכתוב כמו שאיתא בהקדמת הזוהר [וכו'], ובפרשת ויחי [וכו']. ובתנא דבי אליהו (סא"ר פי"ח), [וכו'], ובכל מקום שמחדשין תורה [וכו'] שמחה מתחדש להקב"ה בכל יום תמיד [וכו']. **עכ"ל.**

ובדורנו זה, אין שום דרך להיות עובד ה' ומדקדק במצוות אלא ע"י שבמשך שנים רבות מוסר כל זמנו וכוחו ללימוד התורה הק' ולהתעלות בכל ענפי הרוחניות, ועצם לימודו ושקידתו עושים נחת-רוח לפניו ית' והוא אהוב לפני ה', וביותר כי "רחמנא ליבא בעי"י שכל לימודו הוא כדי להיות עבד נאמן לה' ולתורתו. (וגם אם יש יחידים שלא שקידה של שנים רבות מחזיקים ביראת ה', הרי זה מכח ציבור בני-התורה ולולא שמושפע מהם אין זה אפשרי כלל).

ובשמירת-הלשון (שער התורה פ"י) כתב וז"ל, איש הישראלי שנלקח מן התורה, הוא כמו דג שנלקח מן המים, אף שיש לו קצת חיות עדיין מ"מ ברור הדבר שודאי ימות לבסוף, וא"א לדג לחיות כי אם איזה שעות כל זמן שלחלוחית המים ישנה עדיין על הגוף, אבל כשמתבישת תיכף מת, כי נפסק לגמרי החיות. כן עצם קדושת ה' החופפת על עמו ישראל, שעל-ידה יזכו לעתיד לבוא להיות קיימים לנצח [וכו'] הוא רק ע"י אמצעות התורה. [וכו']. ובאמת מקרא מלא הוא בפרשת בחוקותי, ואם לא תשמעו לי (פי' להיות עמלים בתורה, כפירוש רש"י שם) ולא תעשו את כל המצוות האלה, [וכו']. ובה פירשתי [וכו'] והיה אם שמוע וגו' השמרו לכם פן יפתה לבבכם וגו', [וכו'], דמתחילה כתיב בפרשה ולעבדו בכל לבבכם ואמרו חז"ל איזו עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפילה, ולזה אמר הכתוב השמרו לכם פן יפתה לבבכם, היינו שהיצר יפתה לבכם לאמר למה לי תו ללמוד תורה מאחר שיש לי אהבת ה', ובי"ה אני מתפלל בכל יום, די בכך, ומה בכך אפילו אם אסור מעתה לגמרי מן התורה, או שאסיר את בני מהתורה, הלא הוא מתפלל בכל יום, ולזה בא הכתוב והודיע לנו שסוף דבר יהיה ע"י הסרה מהתורה ועבדתם אלהים אחרים, [וכו'], (ובי"ה שכן נמצא בספרי על זה הפסוק, פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם, כיון שהאדם פורש מן התורה מיד נדבק בעבודה זרה). [וכו']. והנה כל זה אפילו בדורות הראשונים, וכל-שכן בזמננו שהרבה והרבה סרו מדרך ה' ע"י הפרישה מן התורה, בודאי הוא עת לעשות לה' ולחזק את בנינו לתורה ולתעודה.

פלפול דאורייתא

פתילות ושמונים וכו' מדליקין בהן בחנוכה וכו'

שבת דף כא. (באמצע העמוד) כתב רש"י וז"ל, שאין נמשכין, ואתי להטות. ולשונו צ"ב דבדבריו בסוף העמוד מתבאר דגם בפתילות הטעם משום שמא יטה, (וצ"ב הא דבתוס' רעק"א לא הזכיר דעת רש"י), וכן כתב הרמב"ם פ"ה מהל' שבת ה"ח וכתב הרב המגיד דכן מתבאר מהגמ' בסוף העמוד, (ועיי"ש ברמב"ן שכתב אליבא דהרי"ף, דהא דאמר רבא דס"ל לרב הונא מותר להשתמש לאורה, בדרך אפשר הוא דקאמר), ועיי' מש"כ תוס' דף כד. ותוס' ישנים והרא"ש כאן דודאי אתי להטות, (ובט"ז סי' רס"ד סק"ד תירץ דכולה חדא גזירה, וצ"ע מדברי הט"ז סי' תרע"ג סק"ד). וצ"ע בדברי הטור והט"ז ריש סי' תרע"ג, ועיי' פמ"ג שם. (וגם יעויין מלחמות בסוף דבריו בשם ירושלמי).

[ולכ' מדברי הגמ' גבי רב חסדא מוכח דא"א לפרש דברי הרי"ף עפ"י דברי הטור, ונימא דהטור נתכוון כפשוטו, (ושב נר' דמדברי הגמ' גבי רב אין נראה כן), ומוכח כפמ"ג, והגר"א תיקן ברא"ש עפ"י הרמב"ן. וציינו למאירי על דברי הרי"ף, ושוי"ר בפנ"י על דברי הרי"ף עיי"ש. – ועיי' "הגהות והערות" בטור הנדמ"ח ריש סי' רס"ד. – צריך לעיי' בריטב"א ובמיו" לר"ן בשם רא"ה, תוס' הרא"ש ופסקי הרי"ד].

אבל בתוס' ישנים בשם ריב"ן כתב הטעם משום שמא יכבה וליכא שלום בית, וכן בפי' המשניות כתב הרמב"ם הטעם שיהא האור חלוש ויניחנו ויצא. והנה בתוס' רעק"א (אות כ"ז) ובפמ"ג (רס"ד) הקשו על פי' המשניות להרמב"ם דבגמ' בסוף העמוד גבי חנוכה מוכח דהטעם משום שמא יטה, ויעויין בתפארת-ישראל (בועז) שתירץ דלמ"ד מותר להשתמש לאורה ידליק הנר חנוכה גם לצורך נר שבת ועל-כן איתא לטעם שכתב בפי"מ. [ועוד כתב שם דמוכח כן דהא "שמונים" כולל גם מה שנשנה במתני' להלן ועיי' פנ"י]. ולשון הריטב"א דף כג: בדעת ר"ח צ"ב. (ועיי' בית-הלוי בתשו' ובחי', ועיי' פרי-יצחק).

ויש להעיר בדברי התפארת-ישראל (ועיי' פמ"ג), חדא דבפשוטו קאי רב הונא (עכ"פ גם במדליק בחוץ, וכן הוא להדיא בדברי ספר התרומה (שהביא הבית יוסף סי' רס"ד) שהוכיח

מדברי ר"ה דאף בשאר נרות חיישינן שמא יטה, אלא דעדיין יש מקום לומר דמחמת שעת הסכנה לא פלוג רבנן ולעולם אסור להדליק בהנך פתילות ושמנים. ועוד יש להעיר במה שנקט בתפא"י בפשיטות דיוצא בנר אחד הן חובת נר שבת והן חובת נר חנוכה, (ואמנם התפא"י כתב דבריו עפ"י התוס' דף כה: ודוקא במקום סעודה, אבל צ"ע אם הרמב"ם מסכים לזה), דאף דלכ"י אכן מתבאר כן בדברי הרשב"א דף כא: גבי מי שאין לו אלא נר אחד דלשון הרשב"א "ועולה לו לכאן ולכאן", ולא מסתבר לכ"י לחלק דבדליכא שאני, אבל לכ"י ודאי אין אורחא דמילתא כן. [ותו יעויין לשון מג"א שלא נקט לשון הרשב"א].

ושוב שמעתי להעיר דאפילו להגאונים דפליגי על הרי"ף. הלא הכא למ"ד מותר להשתמש לאורה קיימינן, (ובפרט לשיטה דבמדליק בבית לא בעינן חצי שעה). ועיין דברי בעה"מ ר"מ ור"ן במימרא דרבא דבעינן נר להיכירא. ויל"ע בכל זה.

לעי"נ ר' אלימלך ב"ר שלום ז"ל
נלב"ע כ"ו טבת תשס"ח
ולעי"נ ר' אברהם אהרן ב"ר אליעזר דוד ז"ל
נלב"ע ו' ניסן תשס"ט
ולעי"נ ר' שמואל יצחק ב"ר אליעזר ז"ל
נלב"ע י"ח אייר תשס"ט
ולעי"נ ר' יהושע העשיל ב"ר ישעיהו הלוי ז"ל
נלב"ע ל' שבט תשס"ג
ולעי"נ ר' דב ב"ר שניאור זלמן ז"ל
נלב"ע כ"ג מרחשון תש"ע
ולעי"נ מרת עדינה ב"ר בנימן ע"ה
נלב"ע ט' כסלו תש"ע
ולעי"נ ר' אשר אלכסנדר ב"ר שלמה ישעיהו הלוי ז"ל
נלב"ע כ' טבת תש"ע

* * *

נא להעתיק בתפילה ולעורר רחמי שמים, לרפואת הרב רפאל מיכאל בן רייץ, ולרפואת האברך רפאל שמואל בן יפה (בוגרי הישיבה הקי' שנפצעו קשה בתאונת דרכים) לרפוי"ש בתושח"י

ניתן לחזק את העלון באיטיל - e-mail

zichronmeir@shtaygen.co.il

יוצא לאור ע"י כולל "זכרון מאיר" – חניכי סלבודקה

מקום הלימוד: בית-המדרש סלבודקה – דרכי-איי"ש
רח' האדמו"ר מגור 16, זכרון-מאיר בני-ברק
טל'. 050-4125547

כתובת למכתבים:

ת. ד. 557, בני-ברק 51104

Address for letters:

P. O. B. 557 Bnei Brak 51303 Israel

The bank's details for wire transfers

The first international bank of Israel Ltd.

Branch: pagi bnei-brak no: 188

Branch adres: 42, chazon ish st.

Bnei-brak 51511

Swift code: firbilitxxx

Iban: il 4505218800000435120

Name: kollel zichron meir

כתובות עמותת "בית יוסף קדימה" ת. ד. 722 קדימה 62920 (ביהמ"ד רח' מיימון 13), ע"ר 580447498

שיעור בהלכות שבת מתקיים בס"ד (בחורף) במוצאי שבת קודש בשעה 9.00

(בקיץ) ביום ששי בשעה 10.00 לפנה"צ

הציבור מוזמן

השיעור בכולל קדימה, מתקיים בס"ד ביום ראשון בשעה 5.00.